

Complexnummer: 527985

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

woonhuis met tuin e.a.

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

516348, 526222

Woonplaats

Mantgum

Gemeente

Leeuwarden

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdobject

Seerp van Galemawei 15, 9022 AB te Mantgum

Complexomschrijving

Omschrijving

WOONHUIS (RENTENIERSWONING) MET BIJBEHORENDE 'ENGELSE' TUIN, PRIEEL, SCHUUR, SINGEL EN BAKSTENEN DAM. Het geheel is gelegen binnen de zuidwestelijke grenslijn van het beschermde dorpsgezicht van het terpdorp Mantgum, ten zuiden van de doorgaande weg. Het huis ligt teruggedrooid ten opzichte van de Seerp van Galemawei, aan de voorzijde van een grote, globaal rechthoekige door een singel omgeven kavel, die zich in zuidoostelijke richting tot aan de achterzijde van een tweetal panden aan de His van Botnialeane strekt. De woning is in 1882 gebouwd in eclectische stijl in opdracht van burgemeester Kornelis Velstra. In hetzelfde jaar is ook de voortuin met slingerend padenbeloop (Engelse tuin) aangelegd. Aan de oostzijde staat, iets verhoogd, een houten prieel uit de jaren dertig. Het vervangt een in 1947 afgebroken oudere voorganger. Hoewel van elders afkomstig, is het huidige prieel van belang als kenmerkend onderdeel van de besloten romantische tuinaanleg. Zuidoostelijk van het huis staat een schuur met paardenstal. Deze is wegens de vroegere functie (stalling paard en koetsje) van belang voor het ensemble. De Seerp van Galemawei vormt het westelijke deel van de doorgaande weg die van oudsher centraal door het terpdorp loopt: Dit deel van de Galemawei valt binnen het beschermde dorpsgezicht. Aan deze weg zijn vanaf 1840 statige huizen op ruime kavels voor rijke burgers en rentenierende boeren gebouwd, een uitzondering op dit type bouwwerk is echter de voormalige boerderij op nr. 11. Visueel, typologisch en stilistisch behoort de rentenierswoning Seerp van Galemawei 15 bij de overige bouwwerken die in dezelfde tijd zijn gerealiseerd (Seerp van Galemawei nr. 11, 13, 2, 4, 6 en 8) en die zowel stilistisch, typologisch als functioneel een eenheid vormen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoewel de genoemde woningen wat betreft exterieur als interieur op onderdelen niet meer geheel gaaf zijn, zijn de voorgevels en een aantal zij- en achtergevels in grote mate nog origineel. Visueel en structureel zijn de woningen - samen met het straatprofiel, de bomen en de hekken - en dit geldt in het bijzonder voor de rentenierswoning in kwestie - bepalend voor het aanzicht van Mantgum. Zij getuigen van de grote cultuurhistorische waarde van zowel dit deel van het beschermde gezicht van Mantgum als van het hele dorp. Verdere verstoringen aan deze woningen zouden het aanzicht van de straat en daarmee van het beschermde gezicht ingrijpend aantasten. Dit gegeven, gepaard aan de grote cultuurhistorische waarde van de dorpsstructuur in samenhang met de historisch waardevolle bebouwing, rechtvaardigt de bescherming van rijkswege van zowel dit woonhuis (met tuinaanleg, prieeel, schuur, singel en dam), als de rentenierswoningen met de nrs 4, 8, 11 en 13.

Waardering

De rentenierswoning aan de Seerp van Galemawei 15 met bijbehorende terreininrichting ('Engelse' tuin, prieeel, schuur, singel en bakstenen dam), gebouwd en aangelegd in 1882, is van algemeen cultuur-, architectuur- en tuinhistorisch alsmede stedenbouwkundig belang: - als bijzondere uitdrukking van een sociaal-culturele ontwikkeling; - vanwege het evenwichtige en kwalitatief hoogwaardig oorspronkelijk ontwerp; - vanwege de ornamentiek en het materiaalgebruik; - vanwege de aanwezigheid van een 'Engelse' tuin met prieeel; - vanwege de kwaliteit van hoofdgebouw met kenmerkende bijgebouwen die zijn gesitueerd binnen een hoogwaardige groene omgeving; - als essentieel onderdeel van een groter geheel binnen het beschermd dorpsgezicht, dat cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van nationaal belang is; - vanwege de situering binnen het beschermde dorpsgezicht, verbonden met de ontwikkeling en uitbreiding van de streek en het dorp; - voor het aanzien van de streek en het gehele dorp; - vanwege de historisch-ruimtelijke relatie met de ontwikkeling van de structuur van het dorp; - vanwege de in grote mate aanwezige architectonische gaafheid van het exterieur, in relatie tot de visuele en structurele gaafheid van de bijbehorende terreinaanleg, de bijgebouwen en het beschermde dorpsgezicht.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 516348

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 maart 2001
Kadaster deel/nr	82759/30

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Mantgum	Leeuwarden	Fryslân

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Jorwerd	G			925

Omschrijving**

Omschrijving

De rentenierswoning heeft globaal een vierkante plattegrond en wordt gedekt door een afgeknot schilddak met zwart geglazuurde platte Friese pannen met op de vier hoeken achthoekige schoorstenen met borden en puntig piron. Het gebouw is uit bruine baksteen opgetrokken; de voorgevel heeft een plint van gefrijnde natuursteen, de achter- en zijgevels hebben een gemetselde plint. Onderlangs de dakrand loopt een geprofileerde kroonlijst met florale decoraties. De voorgevel wordt aan weerszijden begrensd door ondiepe pilasters met spiegelvlakken. De twee T-vensters aan weerszijden van het middenrisaliet staan op een doorlopende stenen waterlijst. Zij zijn lichtgebogen en voorzien van geornamenteerde stucomlijsting met palmet. De schuin geplaatste pilasters met spiegelvlakken van het gemetselde middenrisaliet lopen door tot de geprofileerde tympanachtige afsluiting ervan. Een natuurstenen bordes van tweemaal twee treden met natuurstenen platen aan de voorzijde en gietijzeren leuning leidt naar de brede houten voordeur met gietijzeren roosters die zich in een diepe portiek bevindt. De vloer van de portiek is betegeld; de zijmuren zijn met twee spiegelvlakken versierd. De leuning van het bordes bestaat uit spijlen met lansvormige afsluiting; de voordeur heeft dubbele zijlichten en een bovenlicht. Boven de hoofdingang is een balkon met gietijzeren balustrade; het rust op consoles en is voorzien van een geprofileerde lijst. De dubbele balkondeuren hebben zijlichten. In de rechter zijgevel zitten drie T-vensters met gebogen strekken. De twee langere steunen op een natuurstenen cordonlijst. Onder het kleinere venster zit het raam van de provisiekelder. Aan achterzijde is een houten hok met afdak en sierlijst aangebouwd. In het dakschild zitten drie nieuwe dakvensters. In de linker zijgevel zitten drie T-vensters met gebogen strekken, in het dakschild een nieuwe dakkapel. In de achtergevel is rechts een nieuw raam ingebracht. Links is een houten, deels met platen overdekte veranda aangebouwd. Het rechter gedeelte van de veranda, vóór de deur die toegang geeft tot de gang, is origineel. Het -grotere- linker gedeelte is van recenter datum. Twee dubbele houten tuindeuren geven toegang, vanaf de kamer, tot de veranda. Een houten aanbouw verbindt de achterzijde met een lange houten schuur. Het INTERIEUR is qua indeling nog grotendeels origineel. De gang verdeelt het huis in twee gelijke delen. In de gang ligt een marmeren tegelvloer. Een gepleisterde boog vormt de scheiding tussen voor en achter. Links van de gang bevindt zich een voorkamer waarin onder meer: de oude vensterluiken met sjabloneerwerk, een schoorsteenmantel van zwart marmer, een vloer van brede houten planken, originele paneeldeuren. Rechts van de gang een kamer met originele vensterbanken en luiken, en kasten met originele deuren met profielen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

Monumentnummer*: 526222

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	19 juli 2004
Kadaster deel/nr	82659/166

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Mantgum	Leeuwarden	Fryslân

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Jorwerd	G			925

Omschrijving**

Omschrijving

De TERREINAANLEG dateert eveneens uit 1882 en bestaat uit een VOORTUIN in Engelse stijl is, een veelhoekig houten PRIEEL uit omstreeks 1930, een SINGEL die zich voor het huis manifesteert als VIJVER en een BAKSTENEN DAM met sierlijke ijzeren muurankers. Het oorspronkelijke, rijk bewerkte ijzeren toegangshek is niet meer aanwezig. Sinds de aanleg is de structuur van de voortuin ongewijzigd gebleven. Karakteristiek zijn de door slingerpaden omgeven bloemperken en de lichte glooiingen van het terrein. Op het grasveld staat, grenzend aan het gazon, nog een monumentale 'kruliep'. De pendant, een monumentale suikeresoorn, is enkele decennia geleden omgewaaid. Op het terrein komen verder stinzenplanten en bijzondere heestersoorten voor, daaronder de gevederde pimpernot (staphylea pinnata). Het ACHTERTERREIN, met rechthoekige houten SCHUUR met paardenstal onder pannengedekt zadeldak, draagt het karakter van een nutstuin met onder andere vruchtbomen.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Tuin
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Priëel
Weg- en waterbouwkundige werken	Waterkering en -doorlaat	Dam
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Vijver
Boerderijen, molens en bedrijven	Boerderij (M)	Schuur(M)
Boerderijen, molens en bedrijven	Boerderij (M)	Erfinrichting

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument